

**MERSİN İL EMNİYET
MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ ZİYARETİ
RAPORU**

Rapor No:
2024/16

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 14/3/2024 tarih ve 2024/317 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	2
A. İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri.....	2
B. Siteler Polis Merkezi Amirliği.....	6
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	9
A. Değerlendirme.....	9
B. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler.....	9

KISALTMALAR

AIÖK/CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) düzenlenmiştir. CMK'nin 99'uncu maddesinde *“Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği”* hükme bağlanmıştır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre

nezarethaneler “*Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri*” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 17/2/2023 tarihinde Mersin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ve Psikolog ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Mersin İl Emniyet Müdürü M. A. ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede UÖM hakkında genel bir bilgilendirme yapılmış, gerçekleştirilecek ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve İdareden İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan şubeler ve bu şubelerin gerçekleştirdikleri iş ve işlemler hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sırasıyla İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Nezarethaneleri ile Siteler Polis Merkezi Amirliği Nezarethaneleri ziyaret edilmiştir. Ziyaretlerin sonunda Siteler Polis Merkezi Amir Vekili U. Ö. ile son görüşme yapılarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, 22/9/2022 tarihli ve 2022/662 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 17/2/2023 tarihli ve 19565 sayılı oluruna istinaden 17/2/2023 tarihinde, Mersin İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri

10. 2007 yılında inşası tamamlanan İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası 2008 yılında hizmete açılmıştır. Merkezi bir konumda bulunması nedeniyle Müdürlük binasına toplu taşıma araçlarıyla ulaşım kolaylıkla sağlanabilmektedir.

11. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan nezarethaneler sadece Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından kullanılmaktadır.

12. Ziyaret esnasında nezarethanede tutulan olmadığı görülmüştür.

13. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında her biri 5 kişi kapasiteli toplam 5 nezarethane odası bulunmaktadır. Uluslararası standartlara göre çok kişilik nezarethane odalarında her bir kişi için en az 4 m² yaşam alanı sağlanmalıdır.¹ İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasında bulunan nezarethane odalarının her biri, eni 3.8 metre, boyu 5.2 metre ve yüksekliği 3,15 metre olmak üzere 19,76 m² alana sahiptir.²

14. İdare tarafından, nezarethanelerde tutulan kişi sayısının 25'in üstüne çıkması durumunda bina içerisinde kullanılacak başka bir yer bulunmaması nedeniyle ilde bulunan diğer birimlerin nezarethanelerinin kullanıldığı bilgisi verilmiştir. Bu kapsamda kayıt defterindeki tutulanlara ait kayıtlar da dikkate alındığında tutulanlar için yeterli alan olduğu gözlemlenmiştir.

15. Hizmet binası içinde 2 tanesi genele hizmete vermek üzere toplam 4 asansör bulunmakta olup bodrum katında yer alan nezarethane odalarına asansör ve merdiven ile erişim sağlanmaktadır.

16. İdare ile yapılan görüşmelerde kadınların da nezarethanede tutulduğu bilgisi verilmiş ancak yapılan incelemede oda girişlerinde bu duruma ilişkin bir tabela ya da işaretin bulunmadığı görülmüştür. İdare tarafından sunulan bilgi ve belgelerde de konuya ilişkin olarak, nezarethane odalarının girişinde hangi odanın hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı, ancak farklı cinsiyete sahip kişilerin aynı nezarethane odasında tutulmadığı ifade edilmiştir.

17. Nezarethanede çocukların tutulmadığı, çocuklara ilişkin işlemlerin Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından takip edildiği belirtilmiştir. Tutulanlar arasında ağır bir engeli bulunanlar, gebe olanlar ve emzirenlerin bulunması durumunda gerekli kolaylıkların

¹ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK/CPT), CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: “CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m² büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır.”

²AİÖK, AİÖK Standartları, CPT/Inf (92) 3, para.43: “Bir polis hücresi (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 metrekare civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2.5 metre mesafe olan yerler.”

sağlandığı, Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve talimat doğrultusunda hareket edildiği belirtilmiştir.

18. Nezarethane odalarındaki oturma bölümlerinde ihtiyaç duyulduğunda uyumak için uygun olacak şekilde sabit yastık özelliği bulunmakta olup, oturma bölümleri yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplıdır. İdare tarafından toplamda kapasite sayısının 4 katı kadar battaniye bulundurulduğu, battaniyelerin her kullanımdan sonra değiştirildiği ve toplu halde yıkattırıldığı belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde nezarethane odalarının tümünde yeteri kadar sayıda temiz battaniye bulunduğu ve battaniye kenarlıklarının güvenlik amacıyla çıkarılmış olduğu görülmüştür.

19. Nezarethanede, tutululardan Müslüman olanlar için seccadelerin mevcut olduğu, ziyaret tarihi itibarıyla diğer inançlara ilişkin herhangi bir talebin gelmediği öğrenilmiştir.

20. Nezarethane odalarında acil durum butonu bulunmadığı görülmüştür. Bununla birlikte İdare tarafından tutululaların, personel ile 7/24 yüz yüze iletişime geçebilme imkânı olması nedeniyle herhangi bir elektronik sisteme ihtiyaç duyulmadığı ifade edilmiştir.

21. Nezarethane odalarında havalandırma penceresi olduğu ve her nezarethanenin hem doğal hem de yapay aydınlatmaya sahip olduğu görülmüştür. İdare tarafından kanal sistemi ile tüm oda ve koridorlardan geçen suni bir havalandırma sisteminin olduğu, ısınma ve soğutma işlemlerinin merkezi sistem ile sağlandığı ve 24 saat sıcak suya erişim imkânının bulunduğu bilgisi verilmiştir. Yapılan incelemelerde ısınma ve sıcak suya erişime ilişkin bir sorun tespit edilmemiştir.

22. Nezarethanede 1 banyo ile 2 tuvalet bulunmakta olup bunların temiz durumda oldukları görülmüştür. Ancak engelliler için gerekli düzenlemelere sahip ayrı bir lavabo ve banyo bulunmamaktadır. İdare tarafından engelliler ve kadın tutululular için ayrı banyo ve tuvalet planlaması yapıldığı bilgisi verilmiştir.

23. İdare tarafından, tutululuların duş ve temizlik ihtiyacı için sadece sıvı sabun sağlandığı, havlu, şampuan, diş macunu gibi bireysel kullanım ürünleri olması sebebiyle haber verilen yakınları tarafından temin edildiği bilgisi verilmiştir.

24. Nezarethanelerin temizliğinin Emniyet Müdürlüğü tarafından görevlendirilen personel tarafından yapıldığı, rutin temizlik kapsamında günlük olarak çöplerin toplandığı, koridor, banyo ve tuvaletlerin temizlendiği, günlük temizlik dışında, tutululuların işlemleri bitip nezarethaneden ayrılmalarının akabinde görevli personel tarafından ayrıca temizlendiği; bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve haşere sorunun yaşanmaması amacıyla da ayda bir defa dezenfekte edildiği İdarece belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde nezarethane odalarının temiz durumda olduğu gözlenmiştir.

25. Tutulanlarının yemek ihtiyaçlarının hizmet alımı suretiyle temin edildiği, tutulanlara üç öğün (sabah-öğle-akşam) yemek verildiği, tutulanların içme suyu ihtiyacının öğünlerle birlikte karşılandığı belirtilmiştir.

26. İdarece, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapıldığı, 112 görevlilerinin gerek görmesi durumunda görevli memur eşliğinde sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

27. Sürekli ilaç kullanan tutulanların reçete veya doktor raporu ibraz etmesi ya da doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiğinin belirtilmesi durumlarında ilacın temin edildiği ve saati geldiği zaman nezarethane personeli tarafından kendisine verildiği belirtilmiştir.

28. Müdürlük bünyesinde bir müdafî görüşme odası bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde standartlara uygun olarak, odada herhangi bir görüntü ve ses kaydı alan sistemin bulunmadığı ve odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmadığı tespit edilmiştir.

29. Müdürlük bünyesinde üç ifade alma odası bulunmaktadır. Odalar ses ve görüntü kaydı yapan bir güvenlik kamerası ile izlenmektedir. Odaların yeterli ışıklandırma ve havalandırma imkânına sahip olduğu, odalarda yer alan pencerelerde parmaklıkların bulunduğu gözlenmiştir.

30. Tutulanların mahremiyetinin korunması için nezarethane içinde, tutulanların buldukları alanın (sesli) kamera ile izlenmekte olduğunu belirten bir uyarı yazısının asıldığı görülmüştür.

31. Tutulan kişinin yabancı olması halinde kendisine tercüman tahsis edildiği bilgisi edinilmiştir.

32. Nezarethane koridorlarındaki panolarda Nezarethane Talimatnamesinin, CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine uygun olarak hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçe ve yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin³ ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin asılı olduğu görülmüştür.

33. Nezarethanede tutulanların üst araması esnasında üzerinden çıkan özel eşyaların bez torba içerisine konularak ağzının bağlandığı, üzerine şüphelinin isminin yazıldığı ve nezarethane odası ile aynı numaralı dolaplarda muhafaza edildiği belirtilmiştir.

³ Almanca, Arapça, Bulgarca, Fransızca, Gürcüce, İspanyolca, Romence, İngilizce, Rusça, Ukraynaca, Yunanca dillerinde sanık hakları formu bulunmaktadır.

34. Ziyaret heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından belirli aralıklarla incelendiği, ancak bazı kayıtlarda müdafî isimlerinin yazılmadığı anlaşılmıştır.⁴

35. Nezarethanede 7/24 esasına uygun olarak kayıt alan gece görüş özelliğine sahip, sabit ve geniş açılı 17 güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar nezarethane içerisini, nezarethane odalarını, nezarethane odalarının yer aldığı koridorları, nezarethane girişini, tuvalet ve banyoların girişini göstermekte olup kamera kayıtlarının geriye dönük 30 gün süreyle saklandığı ve olası bir elektrik kesintisine karşı jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği belirtilmiştir. Yapılan incelemelerde mutfak alanında kamera bulunmadığı ancak mutfak girişini gösteren bir kamera olduğu tespit edilmiştir.

36. Ziyaret esnasında kamera görüntülerinden sorumlu personelin Merkezde bulunmaması nedeniyle kamera kayıtlarına ilişkin inceleme gerçekleştirilememiştir. Ancak ziyaret tarihinden sonra geçmişe yönelik kayıtlar talep edilmiş olup Mersin İl Emniyet Müdürlüğü tarafından sunulmuştur. Bu çerçevede yapılan incelemelerde geriye dönük izlemede bir sorun bulunmadığı ve defter kayıtları ile kamera kayıtlarının tutarlı olduğu tespit edilmiştir.

37. Müdürlük bünyesinde yeterli sayıda kadın ve erkek personelin bulunduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı belirtilmiştir.

38. İdarece, personele hizmet içi eğitim kapsamında genel konulara ilişkin olarak çevrimiçi ve yüz yüze eğitimler verildiği belirtilmiştir.

B. Siteler Polis Merkezi Amirliği

39. Siteler Polis Merkezi Amirliği, Şevket Sümer Mahallesi 156'ncı caddede yer almakta olup İl Emniyet Müdürlüğüne yaklaşık 7 km mesafededir. Merkez binası, cadde üzerinde yer alması nedeniyle toplu taşıma araçları ile ulaşımına elverişlidir.

⁴ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 12: "Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde: a) Kimlik bilgileri; 1) Adı ve soyadı, (...)b) Gözaltına alınmasına esas bilgiler; 1) İsnat edilen suç, gözaltına alınma nedeni, (...) c) Giriş işlemleri; 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati, 2) Giriş tarihi ve saati, 3) Girişte alınan hekim raporunun verildiği makam, tarihi, sayısı ve özeti, 4) Üst aramasında teslim alınan malzemeler, teslim eden ve teslim alanın imzası, (...) d) Şüpheli ile ilgili işlemler; 1) Haber verilen yakını veya belirlediği kişi, adres ve telefon numarası, 2) Haber verilen diplomatik temsilciliğin adı ve telefon numarası, 6) Tercüman temin edilmediği, tercümanın adı, soyadı ve imzası, 7) Müdafî istediği hakkındaki beyanı ve imzası, (...) 9) Gelen müdafin adı ve soyadı, sicil numarası, geliş saati ve imzası, (...) belirtilir. Bu defterde, yukarıda belirtilen zorunlu bilgilerin dışında gerekli görülen diğer bilgilere de yer verilebilir." 8 Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 25/5: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

40. Bina girişinde engelli rampası bulunduğu, nezarethane odalarının zemin katta bulunduğu ve odalara merdiven ile erişim sağlandığı görülmüştür.

41. Ziyaret esnasında nezarethanedeki tutulan olmadığı görülmüştür.

42. Hizmet binasında her biri 9,75 m² (en: 2,5 m, boy: 3,90 m, yükseklik: 2,75 m) alana sahip 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethanedeki odalardan biri kadın tutulanlara, diğeri erkek tutulanlara tahsis edilmiş olup oda girişlerine odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu belirten tabelalar takılmıştır.

43. İdare tarafından toplam kapasitenin 10 kişi olduğu, kapasite aşımı olması durumunda tutulanların Asayiş Şube Müdürlüğüne sevk edildiği bilgisi verilmiştir. Ancak nezarethane odalarının büyüklüğü göz önüne alındığında Merkez kapasitesinin 10 kişi olarak belirlenmesinin uluslararası standartlara⁵ aykırı olacağı değerlendirilmiştir.

44. Merkeze ait nezarethanelere çocuk girişi yapılmadığı, gözaltına alınan çocukların Çocuk Şube Müdürlüğüne sevk edildiği belirtilmiştir.

45. Nezarethane odalarının genel olarak temiz olduğu ve tümünde yeterli sayıda kenarlıkları kesilmiş, temiz battaniye ve yastık bulunduğu görülmüştür.

46. Nezarethane odalarında ısınma ve havalandırma ihtiyacı sırasıyla klima ve ortak havalandırma sistemi ile sağlanmakta olup ziyaret esnasında yapılan incelemelerde ısınma ve havalandırmaya ilişkin bir sorun tespit edilmemiştir.

47. Merkezde tutulanlar için bir banyo ile kadın ve erkeklere ayrı ayrı tahsis edilmiş iki tuvalet bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde tuvalet ve banyoların engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı, tutamaçların bulunmadığı tespit edilmiştir.

48. İdare ile yapılan görüşmede sıcak su ihtiyacının güneş enerjisi sistemi ile karşılandığı bilgisi verilmiş ancak ziyaret esnasında yapılan incelemelerde sıcak suyun akmadığı tespit edilmiştir.

49. İdare, rutin temizliğin, temizlikten sorumlu personel tarafından günlük olarak, genel temizliğin ise tutulanların sevk işlemlerinin yapılmasından sonra yapıldığını ifade etmiştir. Yapılan incelemelerde nezarethane odaları ile tuvaletlerin temiz durumda olduğu görülmüştür.

50. Tutulanlar için sıvı sabun, tuvalet kâğıdı, havlu gibi kişisel temizlik malzemelerinin Destek Şube Müdürlüğü tarafından temin edildiği belirtilmiştir.

⁵ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK/CPT), CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30: “(f...) 7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır.”

51. İdare, tutulanların yemek ve içme suyu ihtiyacının Polisevinden getirilen kumanyalarla karşılandığı bilgisini paylaşmıştır.

52. Acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda ilk müdahalenin 112 Acil Sağlık Hizmetleri görevlileri tarafından Cumhuriyet Savcısının bilgisi dâhilinde yapıldığı ifade edilmiştir.

53. Merkezde bir müdafî görüşme odası⁶ bulunmaktadır. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde; odanın aydınlatma sisteminin yeterli olduğu, güvenlik kamerası bulunmadığı ve odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulmaması için duvarların ses yalıtımı malzemeleri ile kaplandığı gözlemlenmiştir.

54. Merkezde bir ifade alma odası bulunmakta olup oda ses ve görüntü kaydı yapan bir güvenlik kamerası ile izlenmektedir.

55. Nezarethane koridorunda Nezarethane Talimatnamesinin, CMK'nın 91'inci ve 147'nci maddelerine uygun olarak hazırlanmış Sanık Hakları Formunun Türkçe ve yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde tercümesinin⁷ bulunduğu görülmüştür.

56. Yapılan incelemelerde Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenli olarak incelendiği, defterin usulüne uygun şekilde tutulduğu, kayıtların tam olduğu anlaşılmıştır.

57. Merkezde bina içi ve dışını gören toplam 33 güvenlik kamerasının mevcut olduğu, kayıtların 30 güne kadar tutulduğu anlaşılmıştır. İdare tarafından elektrik kesintisi durumlarında jeneratörün devreye girdiği bilgisi verilmiştir.

58. Polis Merkezi Amirliğinde görevli personelin Polis Akademisi Başkanlığı tarafından hazırlanan eğitim videoları kapsamında; İnsan Hakları, İnsan Hakları Temelinde İşyerinde Cinsiyet Eşitliği, Kamu Denetçiliği Kurumu Bağlamında İyi Yönetim İlkeleri, İnsan Hakları Çerçevesinde Etik ve Kamuda Etkili İletişim konularında eğitim aldığı bilgisi verilmiştir.

59. İdare ile yapılan son görüşmede Siteler Polis Merkezi Amirliğinin 2022 yılı içinde Akdeniz İlçe İnsan Hakları Kurulu tarafından ziyaret edildiği, ziyaret tarihi itibarıyla merkez hakkında yapılmış bir şikâyet bulunmadığı bilgisi verilmiştir.

⁶ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 21: “Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.”

⁷ Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce, Rusça dillerinde sanık hakları formu bulunmaktadır.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

60. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Müdürlük tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice temin edilmiştir. Bu çerçevede, İl Emniyet Müdürlüğü İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

61. İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethane odaları ile tuvalet ve banyoların giriş kısmına ilgili alanların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösteren tabela ya da işaretlerin asılması,⁸

62. Hem İl Emniyet Müdürlüğü hem de Siteler Polis Merkezi Amirliği Nezarethanelerinde engelli bireyler için erişilebilirlik standartlarına uygun tuvalet ve banyo tahsis edilmesi,⁹

⁸ AİÖK Standartları, CPT/Inf(2000)13-part, para. 21:“... Avrupa Konseyi'ne üye devletlerde kadınlar, özgürlüğünden mahrum insanların göreceli olarak küçük bir grubunu temsil etmektedir. Bu durum, devletlerin gözaltındaki kadınlar için özel düzenlemeler yapmasını çok maliyetli hale getirdiğinden kadınlar genellikle az sayıdaki yerde (ve bazen evlerinden ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklardan uzakta) erkek tutuklular için hazırlanmış (ve bazen erkek tutuklularla paylaşılan) tesislerde tutulmaktadır. Bu şartlar altında, özgürlüğünden mahrum kadınların güvenli ve makul gözetim şartlarında olmasını sağlamak için özel çaba sarf edilmelidir.”

⁹ BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: “Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.” Committee on the Rights of Persons with Disabilities,

Guidelines on article 14 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities: The right to liberty and security of persons with disabilities”, 2015, para. 18: Sözleşme'nin denetim mekanizması olan Engelli Hakları Komitesi tarafından hazırlanan Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşme'nin 14. Maddesine İlişkin Kılavuz İlkeler uyarınca Taraflar Devletlerin; “alınan engelli kişilerin alıkonuldukları yerde bağımsız olarak yaşayabilmelerini ve günlük yaşamın tüm yönlerine tam olarak katılabilmelerini sağlamak için, banyo, avlu, (...) gibi çeşitli alanlara ve hizmetlere diğerleriyle eşit bir şekilde erişimlerinin sağlanması da dâhil olmak üzere, ilgili tüm önlemleri alması” gerektiğini, aksi takdirde “erişilebilirlik ve makul düzenleme eksikliğinin engelli kişilerin Sözleşme'nin 17. maddesiyle bağdaşmayan ve 15(2) maddesinin ihlalini teşkil edebilecek standart altı alıkonulma koşullarına maruz bırakabileceğini” vurgulamaktadır.

63. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki tüm nezarethane odalarına acil durum butonu konulması,¹⁰

64. İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanesinde bulunan tuvalet ve banyolarda sabun, şampuan, tuvalet kağıdı, havlu gibi hijyen malzemelerinin hazır tutulması,¹¹

65. Siteler Polis Merkezi Amirliği nezarethane odalarında tutulacak kişi sayısının uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak belirlenmesi,¹²

66. Siteler Polis Merkezi Amirliğinde tutulanların sıcak suya erişimlerinin sağlanması için gerekli tesisatın kurulması,

67. İl Emniyet Müdürlüğü tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının eksikliğe mahal vermeyecek şekilde düzenli olarak tutulması,¹³

68. Müdürlük ve Amirlik bünyesinde görev yapan tüm personelin hizmet içi eğitim müfredatına “*BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü)*” dâhil olmak üzere insan hakları konularının eklenmesi,¹⁴

hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁰ AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 48:“*Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. CPT heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir.*”

¹¹ AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002)7-part, para. 42:“(…) *Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır.*”

¹² AİÖK Standartları, CPT/Inf (92) 3, para.43; CPT/Inf (2020)24 Türkiye Raporu, para.30:“(…)7 ile 9 m² büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır.”

¹³ AİÖK Standartları, CPT/Inf/(1992) 2, para. 40: “(…) *gözaltına alınan her bir birey için, söz konusu kişinin nezaretiyle ilgili bütün unsurları (özgürlüğünün ne zaman elinden alındığı ve bu önlemin alınmasının nedenleri; haklarının ne zaman belirtildiği; yaralanma, ruhsal hastalık, vs. işaretleri; akraba/konsolosluk ve avukatın ne zaman temasa geçtiği ve ziyaret ettiği; ne zaman yemek verildiği; ne zaman sorgulandığı; ne zaman nakledildiği veya salıverildiği, vb.) ve bu unsurlar konusunda yapılanları içeren tek ve kapsamlı bir nezaret kaydı tutulmasının, polis nezaretindeki kişilere tanınan temel hakları daha da güçlendireceğine (ve büyük olasılıkla polis memurlarının işinin kolaylaşacağına) inanmaktadır.*”

¹⁴ Avrupa Cezaevi Kuralları madde 81.4: “*Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsamalıdır.*”